

CONVENANT WERKVELDOVERLEG HOGER ONDERWIJS

20 december 2005

1. Status van de notitie

Deze notitie is het resultaat van overleg tussen HBO-raad, VSNU, MKB-Nederland en VNO-NCW over hoe in de nieuwe wet het overleg tussen het hoger onderwijs en het werkveld, op collectief niveau, geborgd kan worden.

2. Discussie over domein versus opleiding

Gegeven de rapportage vanuit de Stuurgroep Domeinen in het kader van de voorbereiding van de nieuwe wet op het hoger onderwijs en onderzoek, is de notitie geschreven met als vertrekpunt de *opleiding* als aangrijpingspunt in de wet. Wel wordt systematisch uitgegaan van de mogelijkheid om opleidingsoverleggen te clusteren tot een domeinoverleg (HBO) c.q. disciplineoverleg (WO). Voor de in deze notitie neergelegde uitgangspunten en bepalingen is de vraag of er wel dan niet geclusterd wordt evenwel niet essentieel.

3. Relatie met Accreditatie en Governance

In deze notitie wordt alleen de vraag behandeld op welke wijze de relatie onderwijs-werkveld in de wet geregeld zou moeten worden voor wat betreft het overleg *op collectief niveau*. Voor de relatie van individuele instellingen met het werkveld zijn er bepalingen in het accreditatiekader en het is ook onderdeel van de discussie over een branchecode voor governance in het HBO. Daar willen de 4 organisaties ook over met elkaar het gesprek voeren, maar deze aspecten worden verder hier niet behandeld.

Voorstel voor de wijze waarop in de WHW de relatie onderwijs-werkveld geregeld wordt

Voor **opname in de wet zelf** wordt voorgesteld om een zogeheten ankerbepaling op te nemen, dat wil zeggen:

Het gaat om het vastleggen in de wet dat de instellingen die eenzelfde opleiding aanbieden een zorgplicht hebben om zich voor die opleiding collectief aanspreekbaar te maken voor het betreffende werkveld.

Deze ankerbepaling geldt zowel voor het HBO als voor het WO.

In de memorie van toelichting op de wet

zal vervolgens worden aangegeven dat de koepelorganisaties van het hoger onderwijs en het bedrijfsleven, middels bestuurlijke afspraken nadere uitwerking zullen geven aan deze zorgplicht. Dit houdt zowel een commitment in van het onderwijs als van het georganiseerd bedrijfsleven. De uitwerking kan verschillend zijn voor opleidingen die primair gerelateerd zijn aan een beroep en waarbij sprake is van een georganiseerd en aanspreekbaar werkveld en voor opleidingen waar dit niet het geval is. In het eerste geval zullen de koepelorganisaties streven naar het inrichten van een vast werkveldoverleg van partners uit het onderwijs en uit het werkveld; in het andere geval zal in elk geval de collectieve aanspreekbaarheid geregeld worden van de onderwijsinstellingen die eenzelfde opleiding/domein verzorgen en is het aan partijen uit het werkveld om daar gebruik van te maken.

De ratio voor instellingsoverstijgend overleg is de noodzaak om ontwikkelingen in het werkveld breed te vertalen naar innovatie van het onderwijs en omgekeerd onderwijs en onderzoek dienstbaar te laten zijn aan innovatie van het bedrijfsleven en de beroepspraktijk. Het ondersteunt de kwaliteit en relevantie van het onderwijs en bevordert de kenniscirculatie tussen branches in het werkveld en het hoger onderwijs dat daarvoor opleidt. Dit in aanvulling op en in samenhang met samenwerking in netwerken tussen individuele onderwijsinstellingen en bedrijven.

1. Uitwerking bestuurlijke afspraken voor het HBO

Voor het HBO worden op twee niveaus afspraken gemaakt over de afstemming tussen opleidingen/domeinen¹ en het werkveld². Op het niveau van opleidingen/domeinen beheert de HBO-raad de informatiebank domeincompetenties. Voorschriften voor opname van opleidings-/domeincompetenties in deze informatiebank bevatten ook bepalingen op het punt van afstemming met het werkveld. Daarnaast worden op landelijk niveau bestuurlijke afspraken gemaakt over de afstemming tussen opleidingen/domeinen en werkveld d.m.v. bijvoorbeeld een convenant tussen de HBO-raad en MKB-Nederland en VNO-NCW (en mogelijk andere relevante koepelorganisaties en/of partijen in de publieke sector).

1.1. Criteria opname in de openbare informatiebank domeincompetenties HBO

a. Domeincompetenties zijn op dit moment gekoppeld aan de graadtoevoegingen zoals geadviseerd door de HBO-raad d.d. 21 februari 2003. Wanneer domeinen in de nieuwe wet worden benoemd, worden domeincompetenties hieraan gekoppeld. Domeincompetenties omvatten nu de brede stam van de betreffende graadaanduiding. Afhankelijk van de formulering in de nieuwe wet zal de koppeling tussen domein en titulatuur worden herzien.

b. Opleidings-/domeinnetwerken zijn verantwoordelijk voor het ontwikkelen van domeincompetenties en dragen hiervan de kosten. Zij nemen het initiatief m.b.t. consultatie van het werkveld.

c. Bij de opleidings-/domeincompetenties wordt aangegeven hoe het werkveld is betrokken (datum van afstemmingsoverleg, met welke organisaties en wijze waarop) bij de totstandkoming van de opleidings-/domeincompetenties. Wanneer binnen een domein wordt opgeleid voor gereguleerde beroepen, worden de specifieke afspraken hierover met het werkveld expliciet bij het domein vermeld. Het overleg met het werkveld over de opleidings-/domeincompetenties is een overleg op basis van gelijkwaardigheid van partijen en is uiteraard gericht op overeenstemming. Wanneer een branche/beroepsorganisatie zelf een beroepscompetentieprofiel heeft aangeleverd is het aan het betreffende opleidings-/domeinoverleg om landelijke opleidingscompetenties op te stellen die in samenspraak met het werkveld worden vastgesteld. In dat geval zal het bestuur van de HBO-raad deze opleidings-/domeincompetenties vaststellen voor opname in de informatiebank van de

¹ Wanneer het begrip opleiding het uitgangspunt wordt in de nieuwe wet, dan dient in deze uitwerking voor het HBO voor "domein" gelezen te worden "verbrede opleiding". Mogelijk zal dan namelijk worden dat enkele opleidingen worden samengebracht in een verbrede opleiding, met daarbinnen uitstroombifferentiaties die overigens alle aan het kerndeel van de brede opleiding zullen voldoen.

² Onder werkveld wordt verstaan het georganiseerde werkveld, b.v. brancheorganisaties; beroepsorganisaties.

HBO-raad. Bij een onverhoopt blijvend geschilpunt zullen partijen de convenantpartners vragen hierover een bestuurlijk oordeel te geven.

d. Bij de opleidings-/domeincompetenties wordt aangegeven door welke hogescholen de competenties gehanteerd worden. In principe zijn dat alle hogescholen die de betreffende opleidingen verzorgen. Hogescholen die de opleidings-/domeincompetenties niet hanteren, zullen conform het NVAO-beoordelingskader bij accreditatie zelf inzichtelijk moeten maken op welke wijze "de eindkwalificaties zijn ontleend aan en zijn opgesteld in samenspraak met het relevante beroepenveld".

e. Het bestuur van de HBO-raad toetst of opleidings-/domeincompetenties in de openbare informatiebank domeincompetenties geplaatst kunnen worden. Opname in de informatiebank kan alleen plaatsvinden als de bestuurlijke afspraken (zie 1.2 hierna) zijn gehanteerd.

1.2. Bestuurlijke afspraken HBO

a. De HBO-raad draagt zorg voor contactpersonen per opleiding/domein, MKB-Nederland en VNO-NCW (en eventuele overige partners waarmee de afspraken worden gemaakt) dragen zorg voor contactpersonen van voor de betreffende opleidingen relevante brancheorganisaties. Daar waar geen duidelijke (branche)organisaties bestaan die het werkveld behorende bij een opleiding/domein vertegenwoordigen, dragen MKB-Nederland en VNO-NCW naar vermogen bij om tot een ad hoc vertegenwoordiging van deskundige en representatieve contactpersonen te komen. Ingeval van gereguleerde beroepen kan ook de betrokken autoriteit deelnemen aan het opleidings-/domeinoverleg (b.v. een vakdepartement).

b. Het bestuur van de HBO-raad is verantwoordelijk voor de opname van opleidings-/domeincompetenties in de openbare informatiebank domeincompetenties. Het bestuur toetst of aan de criteria is voldaan (zie 2.1) en de bestuurlijke afspraken zijn nagekomen.

c. Minimaal 2x per jaar organiseren opleidings-/domeinoverleggen een werkveldoverleg met brancheorganisaties. De deelnemers maken gezamenlijk afspraken over de vorm en inhoud van dit werkveldoverleg. Dit houdt ingeval van een domeinoverleg ook in de vaststelling of en voor welke opleidingen binnen dat domein er binnen het werkveldoverleg specifieke deeloverleggen worden gevormd. Een deeloverleg binnen het werkveldoverleg wordt in elk geval gevormd voor opleidingen waarvan tenminste een van de geledingen (onderwijs dan wel werkveld) dat wenselijk vindt. Naast de actualiteit van de competenties zijn onderwerpen als stagebeleid, innovatie, kenniscirculatie relevante onderwerpen om te agenderen.

d. Wanneer brancheorganisaties ontevreden zijn over de manier waarop ze door opleidings-/domeinenoverleggen in het werkveldoverleg worden betrokken, of naar hun oordeel ten onrechte geheel niet bij een werkveldoverleg worden betrokken, is de HBO-raad hierop aanspreekbaar. Omgekeerd zijn de koepelorganisaties van het bedrijfsleven aanspreekbaar wanneer het niet of onvoldoende lukt om contact te krijgen met het werkveld. Wanneer in deze gevallen dit niet tot een bevredigende oplossing leidt, vindt bestuurlijk overleg tussen de convenantpartners plaats.

e. Het functioneren (inclusief de criteria benoemd bij 1) van de informatiebank domeincompetenties wordt minimaal 1x per jaar ambtelijk besproken door de convenantpartners.

2. Uitwerking voor het WO

2.1. Informatiebank domeincompetenties

Binnen het WO wordt voorsnog niet gewerkt met een landelijke informatiebank voor competenties, zodat dit onderdeel niet op het WO van toepassing is.

2.2. Bestuurlijke afspraken WO

a. De VSNU draagt zorg voor contactpersonen per disciplineoverleg³, MKB-Nederland en VNO-NCW (en eventuele overige partners waarmee de afspraken worden gemaakt) dragen zorg voor contactpersonen van voor het domein relevante brancheorganisaties. Daar waar geen duidelijke (branche)organisaties bestaan die het werkveld behorende bij een kamer/discipline vertegenwoordigen, dragen MKB-Nederland en VNO-NCW naar vermogen bij om tot een ad hoc vertegenwoordiging van representatieve en deskundige contactpersonen te komen.

b. Zodra organisaties van het werkveld dit bij het disciplineoverleg te kennen geven wordt met de betrokken brancheorganisaties een overleg georganiseerd. Dit kan een ad hoc overleg betreffen, maar ook kan besloten worden tot het inrichten van een vast periodiek werkveldoverleg (zie 1.2c bestuurlijke afspraken HBO). De deelnemers maken dan gezamenlijk afspraken over de frequentie, de vorm en inhoud van dit overleg. Dit houdt

³ Een discipline overleg is een afstemmingsoverleg tussen universiteiten die dezelfde discipline aanbieden, waarbij discipline doorgaans breed is. Disciplines zijn bijv economische wetenschappen, letteren en geschiedenis, natuur en techniek. Binnen disciplineoverleggen kunnen "kamers" actief zijn, bijvoorbeeld de kamer scheikunde.

ingeval van overleg op disciplineniveau ook in de vaststelling of en voor welke opleidingen er specifiek werkveldoverleg met de kamers wordt gevoerd. Een werkveldoverleg wordt in elk geval gevormd voor opleidingen waarvan tenminste een van de geledingen (onderwijs dan wel werkveld) dat wenselijk vindt. Naast de actualiteit van de curricula zijn onderwerpen als stagebeleid, innovatie, kenniscirculatie relevante onderwerpen om te agenderen. Ingeval van gereguleerde beroepen kan ook de betrokken autoriteit (b.v. een vakdepartement) deelnemen aan het werkveldoverleg.

c. Wanneer brancheorganisaties ontevreden zijn over de manier waarop een disciplineoverleg is ingegaan op het verzoek tot werkveldoverleg, is de VSNU hierop aanspreekbaar. Omgekeerd zijn de koepelorganisaties van het bedrijfsleven aanspreekbaar wanneer het niet of onvoldoende lukt om contact te krijgen met het werkveld. Wanneer in deze gevallen dit niet tot een bevredigende oplossing leidt, vindt bestuurlijk overleg tussen de convenantpartners plaats.

d. Het functioneren van de bestuurlijke afspraken over overleg met het werkveld worden 1x per jaar ambtelijk besproken door de convenantpartners.

Algehele evaluatie

Partners komen overeen dat zij na 2 jaarlijkse evaluaties in het derde jaar na in werking treden van de wet en van de bestuurlijke afspraken een algehele evaluatie zullen houden, inclusief de vraag of de ankerbepaling in de wet voldoet in combinatie met de bestuurlijke afspraken.

Den Haag, 20 december 2005

Mr. B.E.M. Wientjes
Voorzitter Vereniging VNO-NCW

Drs. L.M.L.H.A. Hermans
Voorzitter MKB-Nederland

D. Terpstra
Voorzitter HBO-raad

Mr. E.M. d'Hondt
Voorzitter VSNU